

Lokalarkiver

af Henning Karlby

Hvem er de?

Lokalarkiverne varetager bevaringen af den lokale kulturarv.

Det lokalhistoriske arkiv er en del af lokalsamfundets ”fælles hukommelse” – et sted, hvor du som borger kan søge viden om din lokale slægtshistorie eller lokale kulturhistorie. Dit lokalarkiv indholder en guldgrube af oplysninger.

Omdrejningspunktet for arkivernes virke er et lokalområdes skriftlige kilder til forskel fra museerne, der først og fremmest indsamler genstande.

Lokalarkiverne rummer en enestående samling af historisk materiale, der fortæller om livet i et bestemt lokalt område, arkivmaterialets mange spændende oplysninger kan bruges på vidt forskellige måder og til vidt forskellige formål.

Lokalarkiverne er med til at udføre et stort folkeoplysende arbejde ikke mindst for slægtsforskere, der er interesseret i aner, der har levet i et bestemt område.

Lokalarkivernes samlinger er til rådighed for alle. Der er offentlig adgang for alle, og det er gratis at bruge arkiverne.

Lokalarkiverne har begrænset åbningstid,

derfor er det en god ide at gå ind på lokalarkivets hjemmeside og finde ud af, hvornår det lokalarkiv, du har interesse for, har åbent. På nogle af arkiverne er det muligt at få dem åbnet efter aftale, men dette fremgår normalt af arkivets hjemmeside.

Hvad kan du finde

Følgende liste skal ses som et eksempel, der kan være arkiver, som ikke har alt hvad der står i listen.

- Aviser og avisudklip
- Protokoller fra foreninger, håndværkere og virksomheder
- Materiale fra foreningslivet
- Dokumenter som skøder, aftægtskontrakter m.v.
- Breve, skudsmålsbøger og erindringer
- Matrikelkort og målebordsblade
- Gamle og nye fotografier fra by og land, af personer og begivenheder, fra håndværk og handel, samt fra gårde og godser m.m.

Købmandsbutik i Damme. 1930'erne. Lokalarkiv for Møn.

- Film og lydbånd
- Kopier af kirkebøger og folketællinger
- Trykt litteratur om egnen
- Opslagsbøger m.v.

Lokalarkiver generelt

I Danmark er der ca. 550 lokalarkiver. De er organiseret på forskellig vis: Kommunale, selvejende institutioner, foreninger, biblioteks- eller museumstilknyttede.

Alle steder er det sikret, at lokalarkivernes samlinger er offentligt eje, så alle kan bruge materialet og ingen kan sælge ud af samlingerne.

Der findes ingen lov for lokalarkivers eksistens. En sådan lovgivning findes kun for Statens arkiver (Rigsarkivet inkl. de tidligere Landsarkiver), samt for de ca. 30 kommunale stadsarkiver.

Hvor får lokalarkiverne deres materiale fra

Det meste materiale, der ligger på lokalarkiverne, er afleveret som gaver fra privatpersoner, foreninger og virksomheder.

Din hjælp er således meget nødvendig. Arkivernes samlinger skal hele tiden udvides og forbedres. Det betyder, at lokalarkiverne hele tiden tager imod materiale af de typer, som står i ovennævnte liste, om hvad du kan finde på lokalarkivet. Husk billeder eller historier fra i dag er

historie i morgen.

Så hvis du ikke allerede har været der, så gå på jagt på loftet, i kælderens i skufferne og andre gemmesteder; der er måske historisk interessant materiale, som du ikke mente, du selv kan bruge i din slægtsforskning, men måske andre kan have glæde af materialet, derfor husk at give det til et lokalarkiv. Giv altid papirer og billeder til et lokalarkiv i stedet for at kassere dem, eller tal i det mindste med lokalarkivet, før du smider noget væk.

Du kan også yde et bidrag til lokalhistorien ved at nedskrive dine erindringer, eller indtale dem på et medie, der kan overdrages til lokalarkivet.

Et lokalarkiv kan også skabe sit eget materiale ved undersøgelser, interviews og fotodokumentation af nutidens lokalsamfund. For husk, at materiale ikke behøver at være gammelt, før det kommer på lokalarkivet.

Hvad sker der med materialet

Dit lokalarkiv registrerer og ordner alt indkommet materiale, så det let kan

Maratonløber bringer den olympiske ild ind på Århus Stadion, 1952. Brabrand-Årslev Lokalarkiv.

stilles til rådighed for dig og andre interesserede på arkivets læsesal. Materiale, som du syntes er for privat til, at alle skal have adgang til det, kan efter aftale blive belagt med klausul i en kortere eller længere periode.

Der er også materiale, der ikke er umiddelbart tilgængeligt på lokalarkiverne. Det er typisk personfølsomme oplysninger, hvor der skal gå 75 år, før man må bruge det.

Eksempler på hvad jeg fandt

Jeg søgte oplysninger om en soldat Peter Jensen, der havde været med i 1. verdenskrig på tysk side, fordi han var uheldig, at blive født i Bov sogn i 1894. Jeg vidste, han havde været soldat i den tyske hær, for i familien var der et billede af ham i tysk soldateruniform.

Jeg vidste meget lidt om ham, så jeg sendte billedet til Sønderborg Museum, som driver hjemmesiden, "Den Store Krig". De havde ingen oplysninger om Peter Jensen fra Mulsmark. Men de kunne fortælle, at uniformen afslørede, at han var artillerist. Alfabetiske Lister = Tyske lægssroller, skulle befinde sig på Rigsarkivet i Aabenraa. Men AK, Bov sogn hørte til Kreis Flensburg, så de lister ligger på det tyske Rigsarkiv for militær. En henvendelse til det tyske arkiv gav det svar, at alle alfabetiske lister for Kreis Flensburg havde fået en bombe under 2. verdenskrig, så de eksisterede ikke mere.

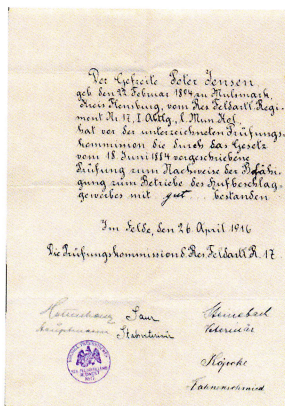
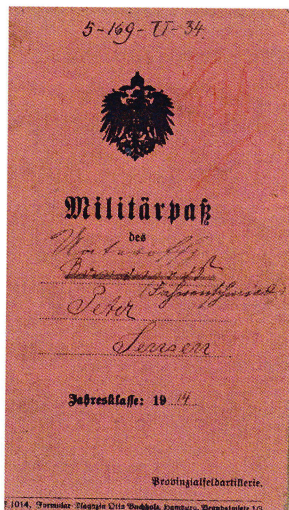
En søgning efter Mulsmark, Bov sogn

på arkiv.dk, gav en henvisning til Bov Lokalarkiv. Jeg fandt ud af, hvornår Bov Lokalarkiv havde åbent, hvorefter turen gik til Bov. De var meget venlige. Jeg spurgte, hvad de havde på gården Mulsmark. Der var en pakke med to afleveringer. Der var faktisk et omslag, der hed Peter Jensen. Jeg lukkede omslaget op. Derpå kunne jeg næsten ikke få armene ned. Omslaget indeholdt Peters soldaterbog samt en mængde personlige oplysninger. Peters farfar havde lånt penge til en fætter, fættøren stak af til USA, hvorefter familien gik fallit med gården og måtte fraflytte Mulsmark.

I det andet omslag lå alle skøder og papirer om, hvornår familien havde fået gården og op til de måtte

fraflytte samt sager, som handlede om nabostridigheder, som var endt i retten.

I et af arkivets årskrifter fandt jeg en artikel med billeder af Peters foræl-

dre, bedsteforældre og oldeforældre. Næste træk bliver at finde de originale billeder, artiklen er fra før arkivet gemte på alle kilderne til artiklerne. Da artiklen udkom blev materialet lånt til et trykkeri, som lavede alt arbejdet med bladet, hvorefter materialerne gik tilbage til ejeren.

En anden søgning gik til Gudme (Hesselager) Lokalarkiv. Min far og farfar er født i Hesselager. På arkiv.dk giver en søgning efter "Hesselager, skole" oplysninger om, at der findes "Klasseprotokoller, eksamensprotokoller m.m." Det måtte være et besøg værd.

Jeg fandt da også skoleprotokoller med oplysninger om min farfar.

Her skal I huske på at i gamle dage gik man ikke i skole hver dag, Særligt ude på landet, hvor en skole bestod af et eller to klasselokaler, var børnene nød til

12	Jørgen Peter Jensen	Hess. Skole	1/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11
13	Hans Jensen	Hess. Skole	1/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11
14	Hans Jensen	Hess. Skole	1/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11
15	Hans Jensen	Hess. Skole	1/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11
16	Hans Jensen	Hess. Skole	1/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11
17	Hans Jensen	Hess. Skole	1/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11
18	Hans Jensen	Hess. Skole	1/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11
19	Hans Jensen	Hess. Skole	1/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11
20	Hans Jensen	Hess. Skole	1/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11	11/11/11

at deles om pladsen, i det følgende kan I læse, hvor mange dage om måneden min farfar Jørgen Peter gik i skole.

Hans fader opgives som Fragtmand Hans Jensen af Ny Hesselager. I vintren 1891 går han i skole, februar – 12 dage, marts – 10 dage heraf har han en c-fraværsdag og april – 13 dage, heraf har han ligeledes en c-fraværsdag. Sommeren 1891 er han i protokollen, som nr. 11, Hans Jensen er nu Hus-

mand, denne "titel" har han i resten af Jørgen Peters skoletid. Skolen begynder i maj – 11 skoledage, juni – 13 dage her har han en c-fraværsdag, juli – 8 dage. Næste skolegang er vinter/sommer 1891/92, han står nu som nr. 6. Protokollen begynder i november med 12 dage, derpå december – 10 dage og januar – 11 dage, hvoraf han har en c-fraværsdag.

Her fandt jeg ud af, at a-fravær er fravær på grund af sygdom, b-fravær er ulovligt fravær, mens c-fravær er fravær med gyldig grund.

Men desværre sluttede protokollen året før min farfar forlod skolen, så hvad hans afgangskarakter blev, ved jeg ikke.

Hvis I besøger lokalarkiverne kan I normalt få billeder gratis med hjem.

Hvis I finder billeder på arkiv.dk, og

beder lokalarkivet, som har billedet om at sende jer en kopi, skal I huske at spørge, hvad det koster. Der er ingen fælles pris, de forskellige arkiver tager vidt forskellige priser. Efter et besøg på et lo-

kalarxiv fik jeg billeder tilsendt gratis, fordi man ikke havde tid til at hjælpe mig, mens jeg var på arkivet. Jeg fik

bl.a. et billede af en mælkeemand, med hestetrukket vogn.

I foreningens bibliotek havde jeg fundet en bog om Håndværkerlaug i Randers. Jeg skrev derpå en mail til Stadsarkivet i Randers og spurgte om de havde protokoller fra Skomager Lauget. Det havde de, så gik turen til Randers. Jeg fik regnskabsprotokoller og da jeg begyndte at fortælle om en "måske" adresse, jeg havde fundet i en folketælling, blev der tryllet gamle bykort frem og billeder af ejendommen på adressen.

Find et lokalarkiv

www.danskearkiver.dk

www.arkibas.dk/arkivvejviser – her kan du søge i alle landets kommuner efter et lokalarkiv, der kan have din interesse.

www.arkiv.dk – Her kan du søge i store dele af det materiale, der ligger på lokalarkiverne, husk databasen udvides hele tiden, arkiverne lægger hele tiden nyt materiale op, efterhånden som de

får det registreret i systemet. Dvs. du kan finde meget mere ude på arkiverne, end der er i databasen på arkiv.dk.

Nogle arkiver gør mest ud af at lægge deres registratur op af, hvad de har af dokumenter, det er de enkelte arkiver der suverænt bestemmer, hvad de vil lægge op. Hvis I f. eks. søger på Randers Stadsarkiv får I et resultat, der viser 10.042 billeder og kun billeder.

Hvis I søger på Bov Lokalarkiv, får I 11.592 resultater, her vil de første af resultaterne være dokumentsamlinger, men ruller I ned i samlingen, dukker der billeder op, så i Bov finder I altså også dokumenter. Det fandt jeg ikke i Randers, derfor var jeg nødt til at spørge på arkivet, før jeg tog turen til Randers.

På foreningens hjemmeside er der direkte link til de link, der er brugt i denne artikel.

Kilder

SLA's pjece

Ejby Lokalarkivs pjece